

Микола СЕРГІЄВИЧ

У нашым клубе

У нашым Доме культуры вялікі, светлы паванок. Калі вечарам у памішанні запальваюць агні, яны відаць, можа, на п'ять кілометраў. Сам будынак стаіць у цэнтры вёскі. І не выпадкова. Калі на праўдзінні мэрэвалі, дзе лепш за ўсё будаваць, людзі не абмякава аднесліся да гэтага. Паўна, кожны прыкнінуў: а ці даўжа прыдзецца халяць у клуб. Прапапоў было многа. Але пагадзіліся вёсці будоўлю на тым цэнтральным месцы, дзе калісьці стаяла калічча. Адмышны свой век, яна збудавала, распылалася. На месцы колішняй каліччы дзед Белька паставіў крэйж, як памятку «святую» месцу. Старэй і зараз ходзяць сюды маліцца. Мы рашылі не крэйжыць ні набажнага дзеда Бельку, ні яго суседа, такога-ж набажнага Апанаса Халада, — не зачэпілі кожна.

— Бала хвалюцца. Людзі перапытаюць адін аднаго: «Ці хутка прыдуць?»

Цяпер адказ не могуць ні загадчык клуба Пішквіч, ні аматары мастацкай самадзейнасці. Грзузавік паехаў на артыстаў у Старобін ішча ў чатыры гадзіны дня. А зараз ходзіць, што вясце на сцяне калгаснай канторы, паказваючы вёскам.

— Загрузай, вядома, загрузай, — спачувваюць людзі. Пасмейваюцца: — Хіба трактар на дапамогу адправіць?

А яно, самая надзейная дапамога — трактар. І пасадыць яго не так пажка, каб ведаць, дзе грзузавік.

Увечар яны ідуць. Колькі вецер сыпаў дробным снегам у твар, за каўнер. Ступіш крок — а за табою і следы не відаць. Бадай, першы раз за ўсю зіму так узшыўся вецер.

— Няўжо не прыдуць артысты? — непакояцца людзі.

Зала перапоўнена. За гулам размоў не чуваць павісцую ветру на вуліцы. Юнакі і дзяўчаты выкарылі сабе частку залы, распрануліся і спыліць дробную палку-траху. Шумна ў клубе, і гармонік ледзе чуваць. Ён то смукне, то смяецца ў руках Міхаіла Бобкі.

— Прыдзецца ехаць на дапамогу гасцям, — прапанавалі нехта.

Міхаіл Петровіч нехватаючы ўстае з крэсла. Ён у нас чалавек масперавы, спецыяліст па ўсё руці — трактарыст, і камбайнер, і машыніст ТМ-40. Не варта прапаківаць яго сёння за тое, што так нехватаю ідзе заводзіць трактар, каб ехаць на вырубку шафэру. Не многа знайсціся-б хараброў гнаць машыну, калі не вітаць ні дарогі, ні свята. І трактар завесці ў такое надвор'е — нялёгка. Гэта не тое, што аўтамашыну ў дэпным гаражы: падсёну на стардэр — і гатова. А тут астэўшы, забіць снегам матар — паспаўры разгарэць. Але Петровіч усё-ж ідзе.

Пакуль ён завядзе трактар і прыцягне машыну, акая, безумоўна, дзесяці забавсала, пазнаёміцца з гледачамі. Хто-ж з калгаснікаў не пачуецца з такім надвор'ем і пайшоў на канцэрт?

Пярэднія рады заняты самімі «юнымі» аматарамі кіно і тэатральных прадстаўленняў. Вось Настуля Петровіч, Алеся Дашкевіч, Ганна Машчык, Кацярына Слава. Ды гэтых «юных» цяма чатыры рады. Настуля Петровіч, здаецца, самая «малая» сярод сябровак. Ёй сёрата споўнілася восемдзесят год.

Яна працуе яшчэ ў калгасе. «Сядзела-б ты, маці, дома, абыйшла-б і без цябе на працы», — кажуць ёй сыны.

— А што я буду дома рабіць? Унукі вырастаюць, забавляць няма каго. Калі чалавек без працы, на яго чмура якая можа напасці.

І ходзіць працаваць у агародную брыгаду шчыра, штодзённа. Ні многа ні мала, а 160 працэдэн мела дэцэць Настуля Петровіч.

Раней, калі не было ў нас клубу, яе нага не пераступала парогам памішанна, дзе ставілася кіно.

— Не магу, — казала, — цяжка...

А цяпер, калі пытаюць, адказвае:

— А хіба-ж можна раўняць з мінулымі? Зараз прыдзец і адчыняваць: тры красна, ні крыку таго, ні тауму. А хіба-ж тады магла дзе гадзіны на гагах выстаіць?

Побач з бабай Настуляй сядзіць крэйж маладзейшая Алеся Дашкевіч. Але і яна, глядзячы на сваю суседку, не адстае ні ў працы, ні ў наведванні кіно. Праўда, ёй не так бывае зручна, як Петровіч, бо жыць разам з трохі маладзейшай сваёй сястрой. У тае і дачка, і зяць, і ўнукі. Зяць і дачка, вядома, ідуць у клуб. А васьмь каму з двух бабук ісці? Яны не спрачаюцца — ходзяць па чарзе. Сёння, паўна, чарга бабкі Алеся. Значыць, яе сястра сядзіць дома на печы і расказвае ўнучкам казкі.

Алеся Дашкевіч на рабоце можа маладуць за поас затнуць. Яна таксама працуе ў агароднай брыгадзе. Калі брыгадзір Марыя Халад падымае лепшых людзей свайго ўзводу (так жартам палывода называў агародную брыгаду), прозвішча Дашкевіч — у ліку першых.

«Каму сёння ісці ў клуб?» — гэтак пытанне хвалюе амаль кожную сямію, асабліва дзе няма даццей школьнага ўзросту. Нават лабеты на сваім мукыжоў увалі пакарэнне: арабіў якую прывінуку — ці чарку лішнюю халіў, ці яшчэ што — не пойдзеш у клуб.

Брыку ваддаль ад самых «юных» сядзіць наш «бабуля». Ён стукнула на дзевятнаццаці-дваццаці год. Усе яны — Наля Пляшко, Валя Петровіч, Марыя Баранчык, Іра Петровіч, Саша Зіневіч — закончылі сярэднюю школу. Людзі не так даўга казалі пра іх: «Цяпер, як іштуняны, разважліва і гняла, хто куюм. Поўдзень азвага хлеба шукаць». Але яны не пайшлі, застаўся працаваць у роліным калгасе. І прадуць — адна любата. Калі праўдзін-

не прамірвала лепшых калгаснікаў за добрую працу, большасць былых нашых дзесяцікласніц таксама атрыкала адрыны на сукенкі.

Але, як кажуць, у сям'і ўсякае бывае... Вось калі шчыры праўдзінці прытуліліся Алеся Дрыгэль. Яна таксама скончыла сярэднюю школу. Але не пайшла на шляху сябровак. Не алаўшы экзамэнаў у ВДУ, засталася ў горадзе. Месцы тры тулялася там. Паўна, шукала лёгкага хлеба. Ёй вельмі хацелася прыладоўца худы-небудзь у канцылярый...

Вярнуўшыся ў калгас, Алеся адразу не пайшла на работу. Таксама, паўна, чакала, калі ладучэ дэлае месца. А ў калгасе ўсе работы роўныя. І васьмь пачалі дзвучыцца жартаваць з яе. Мулка ёй стала, сорамна, што сяброўкі прадуць, а яна лямды б'е. Прышла аднойчы да мяне і кажа:

— Думаю пачаць працаваць.

— Калі ласка, на любым участку.

І вы думаеце — пайшла? Не! Знікла з вёскі тыдні на два. Кажуць, у госці хадзіла.

Магчыма, не варта было спыняцца на гэтай асобе столькі, калі-б такія была толькі адна. На жаль, ёсць такія амаль у кожнай вёсцы. А ў жыцці атрымоўваюцца: адна аднаго і — абрацае цялы гурт гультаёў. Памятаю тады вылада, Елук неў у Мінск на нараду. Побач у аўтобусе сядзіць старенькая жанчына, а за ёю прыгожая, як макава пвет, дзвучына. Размаўляю. Аказваецца, яны з суседнай вёскі Бывока.

— Куды гэта вы сабраліся? — пытаю ў старенькай.

— Аў, сынок, як вам скажаць... еду ў Мінск. Вязу васьмь дачку, — паказвае на дзвучыню.

— Што, са здароўем няладна?

— Якое там!.. Я, гэта, розуму не дабраву, куды падацца з ёю. Закончыла дзесяць класаў, вучыцца не паступіла. Павязу да брата ў горад, няхай дзе прыдзецца ў якую кантору.

— Хіба ў калгасе няма работы?

— Чаму, дзеткі, няма. Не хоча працаваць. Кажа, што буду пацкацца з тоем... Дзесяць класаў усукруцілі галаву дзіцяці.

А «дзіця» тым часам паглядае ў акно, смяецца. Думаю сабе: «І дзвучына прыгожая, а, відаць, з пустой галавой». Крыўдны за такіх. Колькі народных рублёў на іх затрачана. Хто, калі не яны, павіныны шчыра аддзякаваць народу за ўсё дабро, зробленае для моладзі. І аддзякаваць можна толькі працай. А яны туляюцца па завуголах, шукаюць лёгкага хлеба. Тады, у аўтобусе, мне прыйшла думка: а можа варта было-б з тах, хто закончыў сярэднюю школу і не жадае працаваць, спачаць выдаткаваным дзяржаўным срэды на вучобу. Скажам, мясцовыя органы ўлады наглядзеці, што Алеся Дрыгэль ідзе не прадуе, — будзь ласкава, вярні грошы, якія на дзебарна затраціла дзяржава. Думаецца, варта было-б зрабіць гэта.

— Але ў які тэатр? Вырасцілі напісаць у мінскі тэатр юнага гледача. Мы ведаем, што там прадуць людзі з юначым запалам. Яны летас не пашкадавалі свайго адпачынку і ездзілі з канцэртам аж на паліну. Няўжо яны нам адмовіць?

Не доўга прыйшлося чакаць адказу. Дырэктар тэатра Уладзімір Мацвеевіч Стальмах пісаў: «У ваш калгас прыедзе абавязкова. Гэтая паездка ўключана ў план». А праз тыдзень у вёску прыйшла тэлеграма: «У чацвер будзем у вас. Паведаміце, што лешы даць — канцэрт ці пастаноўку».

Людзі жадалі канцэрт.

Вядома, артыстаў-прафесіяналаў няк нельга параўнаць з самімі лепшымі ўдзельнікамі самадзейнасці. Тут адны касцюмы чаго варты. Канцэрт быў дадзены той-жа, з якім мянчане выступалі перад механізатарамі паліных зямель: песні, танцы, арабратычныя нумары, спенкі з пастаноўкаў. Асаблівае ўражанне засталася ў нашых людзей ад арабратыкі. Дагэтуль мала каму даводзілася бачыць выступленне сапраўдных артыстаў.

Бадай, не меншай падзвэй у культурным жыцці вёскі быў прыезд у калгас групы пісьменнікаў. Прыехалі яны пад вечар. Як толькі машыны паказаліся ў канцы вёскі, калгаснікі адразу зраўмелі, хто едзе. Задоўга да гэтага яны чыталі ў газете, што да іх у госці прыдуць Максім Лужанін, Уладзімір Астрышка, Сяргей Грахоўскі, Уладзімір Корбан, Іван Будаўцаў. Вельмі ўсім хацелася сустрэцца са сваім земляком Максімам Лужаніным. У Прусах ён нарадзіўся, тут-жа з пугаў ў руках правёў дзяцінства, а таксама рабіў першую прабу пра. Але як паехаў яшчэ хлапцук-ком вучыцца, з таго часу і не быў у роднай вёсцы. Я думаю: трохі брыдкавата за гэта Максіму Лужаніну, бо нельга забываць сваёй земляку. Тым больш, што сярод іх многа засталася сяброў, з якімі звязана столькі ўспамінаў дзяцінства. Максім Лужанін і сам гэта разумее. Абяцаў выправіць памылку, наведаць калгас.

Не прайшоў і паўгадзіны, як людзі запыніліся заў. Здаецца, на сустрэчу прыйшоў іх ўвечы перагата клас і да іх бабук. З якой увагай людзі слухалі вяршы, што чыталі! Анатоль Астрышка, Уладзімір Корбан, Сяргей Грахоўскі, Крытык Іван Будаўцаў ахарактарызаваў літаратуру дзвучыцца кожнага пісьменніка, які прыхаў у вёску. Вельмі дэла сустрэлі ўсе выступленне свайго земляка Максіма Лужаніна.

Пасля выступленняў пісьменнікаў са шчыра палыкай ад імя калгаснікаў выступіла бібліятэкарка Марыя Баранчык. Яна падзякавала і Максіму Лужаніну, які падарыў калгасу бібліятэку кніг многіх пісьменнікаў і сваё асабіста, і Анатолу Астрышку, і Сяргею Грахоўскаму за дэлаўны лірычныя вершы, падзякавала за байкі і Уладзіміру Корбану, якога людзі ледзе не «амамуць» — ён прачытаў амаль поўнікнікі сваёй баск.

Сёння да нас прыхалі старобінцы. Халі ім, небаракам, і дзвучыцца ў дароце, але яны не звяртаюць на гэта ўвагі. Маладзец перамагае.

Праграма канцэрта Старобінскага раённага Дома культуры вельмі багатая. Відаць, мастацкі кіраўнік самадзейнасці прадуе там добра.

У нас ёсць і свая самадзейнасць. Настаўнікі паставілі на сцене п'есу Янкі Купалы «Паўлінка». Ролу Паўлінкі выконвала свінарка Ніна Балаба. Гэта была першая спроба нашых сія на сцене. Атрымалася надрэдна. Людзі цэла сустрэлі спектакль. Ён спадабаўся ігра і настаўнікі Івана Петровіча, і дырэктара школы Адама Дубовіка, і настаўніцы Мары Ганчаровай.

Добрымі артыстамі паказалі сабе калгаснікі Павел Петровіч і звыняўшая Алеся Баранчык. Два спектаклі, у пастаноўцы якіх яны прымаў актыўны ўдзел, бадай, былі лепшымі з усяго, што даводзілася нам бачыць у сваёй самадзейнасці.

Прадуе ў нас і харавы гурток. Кіруе ім піонеркажата Чыпалёўская школа. Яна — добры арганізатар, музыка і песьняная і, што вельмі важна, сама харама слява. У репертуры нашага хору — беларускія народныя песні, песні беларускіх і рускіх кампазітараў. На аглядзе мастацкай самадзейнасці ў раённым цэнтры нашаму хору прысуджана адно з першых месц.

Калгасны Дом культуры стаў цэнтрам і палітычна-масавай работы сярод калгаснікаў. Не праходзіць вечара, каб у ім што-небудзь не праводзілася. За апошні час прачытана каля дзвучыцца дэкадаў і лекцый, адбыліся сустрэчы з дэпутатамі мясцовых Саветаў, з перадавікамі сельскай гаспадаркі.

Пры клубе ёсць асобны пакой гульняў. Па ініцыятыве загадчыка Дома культуры Міхаіла Пішквіча праведзены шахматна-шахматычныя турніры, у якім прыняло ўдзел каля сарака калгаснікаў. Сярод іх выявілася нямаля добрых шахматыстаў. Пераможцы прымуць ўдзел у раённым шахматным турніры.

Калгас куніў баян, але іграць не было каму. Мы паслалі на калгасныя срэды вучыцца за баяніста ў Саўцкую музычную школу дэмабілізаванага салдата Яўгена Халада.

— Задоўга да вясны калгаснікі пачалі рыхтывацца да вялікага міжнароднага свята Першага мая. Мастацкая самадзейнасць развучыла новыя песні, народныя танцы, паставіла спектакль. Да свята вярнуўся з вучобы і наш баяніст.

Паша рашэнне адзначачы свята стала законам. Сёрата Першае мая не было рабочым днём і для калгаснікаў. Раёнціой прывалі агульнанагасны мітынг, пасля гэтага Дом культуры наладзіў вялікае гуляньне.

Людзі навучыліся працаваць. Будзем вучыцца і культурна адпачываць.

Вёска Прусы, Старобінскі раён.

Эстафета чалавечай дружбы з рук у рукі праз галы занесла гэтыя два невялікія самаробныя сшыткі вершаў да Радзімы іх аўтара. Сам пават, наміраючы ад рукі фашысцкага ката, быў пазбаўлены нават апошняй вялікай радасці — упэўненасці, што песня яго сарца не загіне бясследна ў палымі сусветнага жару, а разам з ёю і яго сумленнае імя — Муса Джаліль.

Але не можа загінуць бясследна і слова і справа таго, хто ўсяго сабе аддаў барацьбе за шчасце людзей, чым кожным рухам кіравала да апошняй хвіліны вернасць вялікай Радзіме, бясмеротнай справе камунізма.

«Чалавек не робіцца на галаву ніжэй ад таго, што яму знімаюць галаву», — сказаў бясмеротны Фучык, чый асабісты і пісьменніцкі лёс так падобны да лёсу Джаліля. Гэтыя два імяны аб'ядноўваюцца ў нашай свядомасці ў адзіны воблік сапраўднага пісьменніка сучаснасці, пісьменніка-амагара, пісьменніка-камуніста.

Не преклоно колён, палач, перд тобою, Хота я узник твой, я раб в тюрме твоей.

Прилет мой час — умру. Но знай: умру я стою, Хота ты голову отрубшь мне, злодей.

Увы, не тысячу, а только сто в сраженье Я уничтожить смог подобных палачей. За это, возвратись, я попрошу прощенья, Колена преклонив, у Родины моей.

Вось чым жыла душа паэта, душа Чалавек з вялікай літары, у страшных умовах фашысцкага палону, перд тварам смерці! Запалае ў гэтых радках не толькі гераізм, баспрыкладная стойкасць, але і зваўляюцца сціпласць, бязмежная патрабавальнасць да сябе. Здавалася-б, што больш мог-бы зрабіць пават у параўнанні з тым, што зрабіў? А ў яго радках, як стрыманы ўздох, гучыць: «О, як мала я зрабіў для людзей, для Радзімы!» Не ўласны трагічны лёс — непавяжасць фізічнай смерці — затоемным болем аддучаецца ў вершак з «Маабіцкага спытка», а імяна гэтае высокае паучыць. Такому чалавеку ўласны вялікі подзвэй здаецца мізэрным і параўнанні з подзвэйм народа. Падвэрот, чым вышэй яго подзвэй, тым больш яго абавязак. Вось тое самадучыванне, якое складае непаўторную прыгожасць паэзіі Мусы Джаліля, непаўторную прыгожасць яго чалавечага вобліка. Ці-ж не гэта — адметная рыса, што вылучае лепшых людзей нашага часу — камуністаў!

Разам з народам Совецкага Татарстана ўсе народы нашай краіны па праву ганарыцца Мусой Джалілем — сваім гераічным сынам, чалавекам, народжаным Кастрычніцкай рэвалюцыяй, выхаваным Комуністычнай партыяй. Тое, што Комуністычная партыя аказалася адзінай у наш час партыяй, здольнай выхоўваць такіх

Лаўрэаты Ленінскіх прэмій

Паэзія — подзвэй

Муса ДЖАЛІЛЬ

Мае песні

Песні, ў душы я ўзрасціўшы ўсходы,
Каб для Айчыны вы вёсна прывілі,
Боляк вам даў я агню і свабоду —
Столькі вам дадзена жыць на зямлі.

Вам дзавараў я паучыць святлы,
Сябе чысціню і натхненне ў душы,
Песні памруць — і памру ў забыцці я,
Жыць будзьце песні — дык буду я жыць.

Песня мая агнём праўды палаза:
Вось народа выхаванне пасяра,
Другі жыццё мая песня давала,
Ворагу неслася смяротны удар.

Свет ціхай радасці, арабана пшасца
Мне не патрэбен. Я — войнам быў.
Песня паўнотка любоўю да працы,
Тым, для чаго я змагаўся і жыў.

Маці няхай не забудзе аб сыне —
Кляту я выкаваў сёння мая,
Песні заўжым прывісваю і Айчыне,
Зараз Айчыне жыццё аддаю.

Песняў я славіў вясную маладу,
З песняў ішоў за Радзіму на бой,
Вось і апошняю песню ішу я,
Убачыўшы ката руку над сабой.

Песня мяне навучыла свабодзе, —
У бойцы памру, чым нявольнікам жыць.
Песняў жыццё маё стала ў народзе,
Смерць мая песняў байца прагучыць!

26 чэрвеня 1943 г.

Пераклаў П. Прыходька.

Ахвяра, якую прынес Радзіме, справе камунізма Муса Джаліль, якую прынесілі мільёны амагараў, — не ахвяра дэла ахвяры, яна была якрая найвышэйшай правай жыцця, найвышэйшым выражэннем свабоднай чалавечай асобы. Але даўно вядома, што свядомасці буржуазнага абытала дэла рэчы неадустны.

Яшчэ адну высокародную рысу совецкага чалавек азначаюць і вершак Мусы Джаліля. Гэта яго інтэрнацыяналізм, паучыць адказнасці за лёс усяго чалавечства, адчуванне сабе спадчынікам усіх завасёў агульначалавечай культуры. Імяна ён, сёньні чалавек, а не яго катэгорыямшчыкі, якія лічылі сабе носьбітамі «германскага духу», звяртаецца з-за крат берлінскай турмы:

Солнцем Германия осветите!
Солнцу откройте в Германию путь!
Тельма пусть говорит с трибуны!
Маркса и Гейне, отчиемы вернуть!

Найвялікшае шчасце для паэта, калі яго творчасць, яго слова зліваецца з яго жыццём, з яго справай, робіцца ў свядомасці чытача адзінай паэзіяй-подзвэйам. Імяна такое шчасце завасёў сваім жыццём і смерцю паэт-герой Муса Джаліль. Яго радкі маюць як-бы падвойную сілу гучанья — сілу таго, што сказана ім у вершак, і таго, што зроблена ім як салдат сваёй Радзімы. Сіла паэзіі Джаліля не толькі ў самых патрыячных яе вяртасіцах, а яшчэ і ў самых патрыячных яе вяртасіцах, а яшчэ і ў тым, што яна — выдатны «чалавечы дакумент» нашай эпохі. Праўдзівасць кожнага радка гэтай паэзіі папярэджана кожнай хвілінай жыцця яе аўтара.

Жыць мяне песней звелела в народе,
Смерць моя песней борыць прозвучит.

Тыя высокія ўзнагароды — званне Героя Совецкага Саюза, якім адначасна чалавек подзвэй паэта, і Ленінская прэмія, якой адначасна яго подзвэй творцы, усенароднае папярэджанне праўдзівасці прыведзеных вышэй радкоў.

Н. КІСЛІК.

Драматичны гурток калгаса паставіў п'есу «Паўлінка». У ролі Паўлінкі (у цэнтры) выступае свінарка Ніна Балаба.

Фота С. Чэрэшкіна.

Газета пярэдняга краю

У час Вялікай Айчыннай вайны мне давалася працаваць у рэдакцыі дзвучыцца-ёйнай газеты. Не воецкімі былі байцы і жанандзіры — удзельнікі боёў. Гэтая акалічнасць абумоўлівала характар работы журналістаў і змест газеты. Напярэдні Дня перамогі мне хоцца расказаць аб некотарых эпізодах з франтовага жыцця невялікага калектыву, які працаваў над выданнем дзвучыцца-ёйнай газеты, і аб тым, які ўплыў мела яна на войнаў.

Расказаць... Гэта, між іншым, — справа нялёгкая. Што выбраць са шматлікіх фактаў і дакументаў? Вось са старога, падбэртага ад доўгіх вандраванняў чамадана я выпцягнуў папку з матэрыяламі. Тут — нумары дзвучыцца-ёйнай газеты, дзённік, запісы, чарнавыя накіды асобных карэспандэнцый, артыкулы, змешчаныя ў франтавым друку.

Маленькі фармаат газеты не дазваляў падрабязна расказаць аб баявых справах гвардзейцаў. У змешчаных вельмі сцісла паведадалася пра подзвэйі людзей і рэдка расказвалася аб тым, як той ці іншы подзвэй нараджаўся, у якой абстаноўцы дзвучыцца-ёйнай гераі. Гэта, да сутнасці, — хроніка баявых дзеянняў. Але колькі рамантыкі ў кожным з радкоў, колькі сарод тых, пра каго мы так окупа пісалі, сапраўдных, хоць і малавядомых гераіў!

Вось нумар газеты за 27 чэрвеня 1943 года. Адна яе паласа прысвечана гварды старшаму сержанту Аркадзю Паўлавічу Ганжы. Тут — толькі асобныя эпізоды яго баявой біяграфіі.

...У разгар штурму вузла варажай абароны перааралася сувязь з суседнім падраздзяленнем, якое дзвучыцца-ёйна на левым фланзе. Гэта ўскладняла абстаноўку і атрымлівала развіццё наступлення. А каб усталяваць сувязь — трэба было пераадолець мігнае поле ворага.

Працягнуць тэлефонны кабэль праз мігнае поле... Гэта не толькі небесечна, але, бадай, і немагчыма. Так лічылі многія байцы і афіцеры, але Ганжа пярэда заявіў, што провад працягне ён са сваім баявым сябрам Кеавым.

Супрацьтанкавыя міны, як далажылі разведчыкі, былі закапаны глыбока ў зямлю, і на кожным кроку можна было ўзляццё ў паветра. Велюў аб гэтым і Аркадзю Ганжы.

— Дазвольце мне выкапаць баявое заданне, — звярнуўся ён да камандзіра.

— А вы ўзляцце, на што ідзце?

— Ведаю. І ўсё зраблю, як загадана, — адказаў ён.

Уздышы шпугуль з кабелем, Ганжа і Ісаеў накіраваліся ў небасечны шлях. Байцы бачылі, як яны выкапалі траншею ў глыбокім снезе і палазлі на жываце. Так, метр за метрам, паміж смерта-

носных мін прабіраліся гвардзейцы да адрабанага гітлераўцаў нашага стралковага батальёна.

Праз дзве гадзіны ў тэлефонным апарате пачуўся гук зумера. Камандзір узяў трубку. Яго руж калаціліся ад хвалеванія, але ўвесь ён сваяцкі радасцю.

— З вамі гаворыць Ганжа, — пачуўся зняёмны голас. — Як вы мяне чуеце? А між іншым, фашысты наткалі многа мін, ды ўсе супрацьтанкавыя...

Сувязь была ўсталяваная. Сумеснымі дзеяннямі нашы падраздзяленні атакавалі гітлераўцаў і прымуслі іх пакінуць яшчэ адзін важны стратэгічны рубеж...

Газета расказвае яшчэ аб адным з многіх гераічных подзвэйі маладога гвардзейца. Групе аўтаматычнай, якую ўзначаліў Аркадзю Ганжа, было загадана неспрыжметна прабрацца ў вяршэйшы тыл і там па сігналу падняць паніку. Аўтаматычны прабраўся ў тыл немцаў і чкаваў сігналы. Хутка гітлераўцы заўважылі іх і вырашылі захапіць жыгымі. Некалькі разоў фашысты атакавалі нашых байцоў, але кожны раз паклілі дзесяткі трупы сваёх салдат і ахцходзілі. Падаселі новыя сілы ворага — становіцца гвардзейцаў стала крытычным. Скончыўшы патроны, засталася мала прадукаў. І ў гэтай, здавалася-б, мала выхаднай абстаноўцы мужнасць не павінуа Ганжу.

— Я іду па патроны, — сказаў ён байцам. — Будзьце да канца гвардзейцамі. Калі прыдзецца намерці, хай за вашу смерць дорага заплоціць вораг...

На працягу ночы Ганжа тры разы перапраўляўся праз пярэдні край абароны патроніка і прыносіў сваім таварышам патроны, прадукты, а камандаванні — каштоўныя звесткі аб праціўніку.

Газета заклікала байцоў быць такімі-ж бясстрашнымі і смелымі, як гварды старшы сержант Аркадзю Ганжа. Яго імя стала ў падраздзяленнях сігнам воіцкай доблесці і гераіства.

Дзвучыцца-ёйна нарадзілі сотні гераіў. Але не было магчымасцей пра ўсіх гэтых гераіў расказаць у газете. Таму пра асобных войнаў-гераіў і іх подзвэйі мы выпускалі спецыяльныя лістоўкі. Байцы і камандзіры любілі і чкавалі іх. Яны перадаваліся з рук у рукі і па многу разоў перачыталіся.

Смеласць і бясстрашнасць, любоў да Радзімы і нянавісць да ворагаў штодзённа выхоўвала газета ў байцоў, расказывала ім аб імятлікіх фактах злучыцтва гітлераўцаў на акупіраванай тэрыторыі. Змешчаны ў газете выступленні рабочых, калгаснікаў, прадстаўнікоў савецкай інтэлігенцыі.

У вёсцы Беліцкаўна пад Крэменчугом мы даведліся аб дзвучыцца-ёйна ў тыя

Колькі цікавага можна было-б убачыць, калі-б удалася цпер наведць мясціны, па якіх мы прайшлі з байцамі. Там, мабыць, знайшоў-бы я і Сяргея Канохова, і Віцю Раманова, і Анатолія Марошкіна, арганізатараў дзвучыцца-ёйна партыянскага атрала вёскі Сасоева Дзмітраўскага раёна Маскоўскай вобласці. Самому старобіншаму з іх — Сяргею Канохову — было тады толькі 15 год. Хлапцы не мелі зброі і не маглі яе дастаць. Тады яны вырашылі змагацца з немцамі «мірнымі» срэдымамі — пераразалі тэлефонныя кабелі гітлераўцаў падраздзяленняў, атручвалі і забурдывалі калодзежы, з якіх бралі ваду найвышэйшае часці, перапраўлялі звесткі аб тылавых ямяцкіх часцях партызанам.

Імята-фашысцкія акупанты на кожным кроку ў тыле і на фронце наткаваліся на бязмежную мужнасць і нянавісць совецкіх людзей, гатовых да апошняй кроплі крыві адстоіваць годарна і незалежнасць Радзімы.

І. ПУЧЫНСКІ.

Кнігу — у кожную калгасную сям'ю

ЗВАРОТ

ДА УСІХ РАБОТНІКАУ БІБЛІЯТЭК, КЛУБАУ, ЛАМОУ КУЛЬТУРЫ, ХАТ-ЧЫТАЛЬНІХ, АБЛАСНЫХ УПРАВЛЕННЯУ І РАЙОННЫХ АДЗЕЛАУ КУЛЬТУРЫ, НАСТАЎНІКАУ СПЕЦЫЯЛІСТАУ СЕЛЬСЬКАУ ГАСПАДАРКІ, СТАРШЫНЬ КАЛГАСАУ, КОМСАМОЛЦАУ І МОЛАДЗІ РЭСПУБЛІКІ

Дарагі таварышы! У 1957 годзе наша Радзіма адзначае 40-годдзе Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі.

Рыхтуючыся да гэтага гэтага года, працоўныя Савецкай Беларусі ў дружнай сямі братніх народаў многанациональнай Савецкай сацыялістычнай дзяржавы разгарнулі самааданую барацьбу за ажыццяўленне задач, пастаўленых XX з'ездам КПСС.

Паспяховае ажыццяўленне задач камуністычнага будаўніцтва патрабуе шырокай актывізацыі дзейнасці культуры і асветы ўстаноў, рашучага ўмацавання прапаганды палітычных, сельскагаспадарчых і прыродазнаўчанавуковых ведаў, прыцягнення шырокага масавага працоўнага ўдзелу ў культурным будаўніцтве.

Вялікае значэнне ў гэтай справе мае кніга. У нашай рэспубліцы налічваецца 19 тысяч бібліятэк усіх ведамстваў і кніжных фондаў агульна 24 мільёнаў экзэмпляраў. Толькі ў сельскай мясцовасці — 7200 бібліятэк з вялікай колькасцю кніг, якія лічыцца неадстаўлена скарыстоўвацца.

В. І. Ленін указваў, што горадзіць і слава публічнай бібліятэкі ў тым, як шырока яна распаўсюджвае кнігі ў народзе, колькі ён прыцягвае новых чытачоў, як хутка яна задавальняе любое патрабаванне на кнігу, колькі кніг разладзена на дом, колькі дзяцей прыцягвае да карыстання бібліятэкай.

Для ажыццяўлення ленинскага ўказання ў нас створаны ўсе ўмовы. Мы, работнікі аддзелаў культуры і бібліятэк Смалявіцкага, Крычаўскага,

Касцюковіцкага, Добрунскага, Чэрыкаўскага, Асіповіцкага, Рачыцкага, Ушацкага, Новагрудскага, Слонімскага, Дзержынскага, Жлобінскага, Пастаўскага, Пухавіцкага, Ваўкавыскага, Старадарожскага і Кобрынскага раёнаў, звяртаемся да бібліятэчных работнікаў, а таксама да ўсіх работнікаў культуры, настаўнікаў, спецыялістаў сельскай гаспадаркі, старшын калгасаў, да ўсіх камсамолаў і моладзі рэспублікі з заклікам — дасягнуць у 1957 годзе бібліятэчную кнігу да кожнай калгаснай сямі, рэзка павялічыць абарачальнасць кніжнага фонду, разгарнуць шырокую прапаганду і прасоўванне літаратуры па ўсіх галінах ведаў шляхам арганізацыі пунктаў выдання, філіялаў, бібліятэк-перасовак, кнігапоштова, шляхам правядзення канферэнцый чытачоў, літаратурных вечараў, аглядаў і інфармацый аб навінках літаратуры, калектывных чытак і г. д.

Работнікі бібліятэк! Насіце кнігу ў масы, у кожную сям'ю. Дамагайцеся, каб у кожнай калгаснай сямі чыталі не менш дзесяці—дваццаці кніг у год. Вышываеце інтарэсы і запатрабаваныя сваіх чытачоў. Асабліва ўвагу надавайце прапагандзе вопыту перадавікоў. Шыроў прыцягвайце да гэтай работы актыў.

Мы выказваем упэўненасць, што бібліятэчныя работнікі і ўсе работнікі культуры Беларусі пад кіраўніцтвам партыйных арганізацый вырашаць гэтую ганаровую задачу і тым самым падтрымваюць даўнюю сувязь 40-ю гадавіну Вялікага Кастрычніка.

Удзельнікі рэспубліканскай нарады бібліятэчных работнікаў.

НА КАЛЕГІІ МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ БССР

Нарыснае пачынанне

Уключыўшыся ў ўсенароднае сацыялістычнае сабораўніцтва за дастойную сустрэчу 40-й гадавіны Кастрычніка, работнікі перадавых раённых бібліятэк і аддзелаў культуры рэспублікі ўзялі на сябе абавязальства ў 1957 годзе дабіцца, каб бібліятэчную кнігу чыталі ў кожным населеным пункце, у кожнай калгаснай сямі. Яны будучы змагацца за тое, каб у кожнай калгаснай сямі ў 1957 годзе было прачытана не менш дзесяці — дваццаці кніг.

Ва Ушацкім, Ленельскім, Чэрыкаўскім, Крычаўскім, Добрунскім, Старадарожскім і іншых раёнах рэспублікі правядзена вялікая работа па абслугоўванню сельскага насельніцтва кнігай. Бібліятэкі гэтых раёнаў вырашылі дабіцца, каб кніга з'явілася ў кожнай калгаснай сямі. Яны звярнуліся да работнікаў усіх бібліятэк, клубаў, да ўсіх работнікаў устаноў культуры, настаўнікаў, спецыялістаў сельскай гаспадаркі, да ўсіх камсамольскіх арганізацый рэспублікі, заклікаючы іх прыняць удзел у гэтай справе.

Калягі Міністэрства культуры абмеркавала гэтыя пытанні і паставіла: Адобрыць ініцыятыву перадавых бібліятэк і аддзелаў культуры рэспублікі ў справе абслугоўвання кнігай кожнай кал-

гаснай сямі. Лічыць гэта асноўнай задачай бібліятэк у падрыхтоўцы іх да 40-годдзя Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі.

Абавязца начальнікаў абласных упраўленняў і загадчыкаў раённых аддзелаў культуры неадкладна абмеркаваць зварот удзельнікаў рэспубліканскай нарады бібліятэчных работнікаў на семінарах культветработнікаў. Трэба, каб у такіх семінарах прынялі ўдзел работнікі бібліятэк іных ведамстваў, а таксама камсамольскія і работнікі органаў народнай асветы.

Вызначыць зоны абслугоўвання насельніцтва кнігай з улікам бібліятэк усіх ведамстваў, шырока скарыстаць кнігапошту; у кожным населеным пункце, дзе няма стацыянарных бібліятэк, стварыць пункты абмену кніг, шырока разгарнуць работу бібліятэк-перасовак.

Калягі прапанавала рэспубліканскаму метадычнаму кабінету культветработы (Д. Кімоўскаму) і аддзелу бібліятэк Упраўлення культветустаноў (Н. Крупенька) сістэматычна абгуляць вопыт работы перадавых бібліятэк і аддзелаў культуры па абслугоўванню насельніцтва кнігай.

З увагай да моладзі

Убачыць свой твор, надрукаваны ў раённай газеце, — якая гэта вялікая падзея ў жыцці пачынаючага пісьменніка! Ахвіль пачынаецца шлях у вялікую літаратуру. Не выпадкова ў «Выбраных творах» В. Таўлаў мы знаходзім нарысы «Катоўцы». «Ворагу не ўдзяць ад раслаў», які ўпершыню ўбачыў свет на старонках новагрудскай раённай газеты.

Літаратурная старонка адгэтуля вялікую ролю. Яна — першая трыбуна і першая школа. Ад яе пачае залежыць, наколькі яна прылучыць моладзь аўтара быць патрабавальным да самога сабе і

сваёй творчасці, паспявае фармаванню яго густу. І як сказаць, што нашы раённыя газеты, нават тыя, якія выходзяць на чатыры старонках, рэдка даюць літаратурныя матэрыялы. Многія з іх, як іванецкая, слонімска, астравецкая і інш., у гэтым годзе не толькі не змясцілі ні адной літаратурнай, але нават ніводнага верша мясцовага аўтара. І ва ўмовах конкурсу, які праводзіцца некаторымі газетамі (часцей — на лепшы фельетон, нарыс, карэспандэнцыю), чамусьці, рэдакцыя зусім забываюцца дапісаць... «і на лепшы верш».

Помнік М. А. Вагдановічу

У маі гэтага года спяніецца сорак год з дня смерці выдатнага пэтра Беларускай Максіма Адамавіча Вагдановіча. Як вядома, пэтр хварэў на туберкулёз дэжкі і ў канцы лютага 1917 года быў накіраваны ў Крым на дачыню. Вагдановіч пасляўся ў Ялту, на ўзбярэжжы Чорнага мора. Аднак наўмыслена хвароба прагрэсавала з кожным днём. 25 мая пэтр памёр і быў пахаваны на ялінічых могілках.

У сувязі з саракагоддзем з дня смерці пэтра на тэрыторыі санаторыя «Беларусь» у Міхоры (12 км ад Ялты) устаноўлены помнік пэтру. Бюст зроблены народным мастаком БССР Заірам Азгурам.

Я. КАМАРОЎСКІ.

Друк у дні падполля

Бібліятэка Палана культуры савета профсаюзаў у Мінску наладзіла літаратурны вечар на тэму «Друк у дні падполля і партызанскага руху ў Беларусі ў перыяд Вялікай Айчыннай вайны».

З дакладам аб рабоце падполля і партызанскага друку выступіў дырэктар Інстытута гісторыі Акадэміі навук БССР І. Краўчанка. Сваімі ўспамінамі падзяліўся з прысутнымі былы ўдзельнік падполля і партызанскага руху Герой Савецкага Саюза М. Осіпава і Г. Гужавін.

Вечар пытанняў і адказаў

Цікава прайшоў вечар пытанняў і адказаў, арганізаваны Юрашкіўскай раённай бібліятэкай. Аднак цікавымі пытанні па астраноміі, фізіцы, географіі, другіх — па літаратуры, мастацтву, тэатры — пра сяброўства і каханне.

Больш за ўсё юнакоў і дзяўчат хвалілі пытанні аб Сусветным фестывалі, які адбудзецца летам у Маскве. Як вядзецца ў раёне падрыхтоўка да гэтага вялікага свята моладзі, расказаў сакратар райкома камсамола В. Рыбачонак. Пра гістарычныя падзеі, якія адбыліся ў кастрычніку 1917 года, расказаў удзельнік рэвалюцыі, стары большык І. Лагвінечка. На пытанні аб палітычным гандлю адказаў старшыня райспажыбсаюза М. Франчук.

М. БЕЛЬСКІ.

Каму адрасаваны спектакль?

Тэатр юнага глядача паставіў першую п'есу пачынаючага драматурга — настаўніка Я. Пасана «Аркадз Жыгалкін». Шчыраць, з якой тэатр адчыняе дзверы моладзі і адольным творчым сілаў (тут рытуэцкія паставы ажно двух п'ес малых аўтараў), клопаты аб вырашчванні свайго аўтарскага актыўна, які блізі калектыву на творчых прышчыпах, засяроджваючы ўсялякай падтрымкі. Гэта тым больш важна, што тэатр не гнаўся за славай пераадырэвальніка, а кіраваўся больш сур'ёзнымі меркаваннямі. Ён даў не проста аб павелічэнні ліку новых імён у драматургіі, а быў поўны жадання сказаць сваё слова аб выхаванні моладзі. У гэтым жаданні тэатр і аўтар (педагог не толькі па професіі, але і па прызначэнню) п'есу адрасаваны тэатр аўтару: аўтар напісаў п'есу таму, што не мог не напісаць; тама п'еса — яго тама. Тэатр убачыў у далёка не дасканалай творы моладзю аўтара, кроўна зацікаўлена ў пераадырэвальніцы некаторых заган школьнай практыкі, шчырае жаданне выказаць запавяшчаны тым аб выхаванні моладзю пакалення.

Думкі гэтыя знайшлі ўвасабленне ў вобразах Аркадзі Жыгалкіна, пэнаціацігадовага школьніка. Яго маці-мяшчанка жыве выключна для сябе, не даючы аб дзехах. Абянкава фармальна паставілася да Аркадзі і ў школе. Ён падпаае пад уплыў вуліцы, дзе не становіцца саўдзельнікам злучэння Шышкіна, аднаго з «лепшых» выпускнікоў, па глыбокаму перакананню дырэктара школы, які маркуе аб людзях выключна па іх вонкавым выглядзе. Вонкава ветлы і «выхаваны» Шышкіна, да таго-ж з павяжанай сямі, не выкажа ў яго ніякіх сумненняў. Затое грубаць, недэцыпцінаванасць Жыгалкіна непаконны яго, але толькі тым, што парнае звыклія нормы паводін вучняў. Дырэктар не цікавіць унутраны свет выхаванцаў. Ён не можа заўважыць унутры існасці і разбачанасці Шышкіна і не бачыць маральнай чыстці Шыгалкіна, якую адрозьнівае з дэду і распазнаць звычайны лейтэнт міліцыі. Дырэктар школы, фарміст і глыбока абываляк да лёсу выхаванцаў чалавек, — па сутнасці «сідэны праціўнік» аўтара п'есе. Супраць яго накіравана ў творы ўся вастрыя выкрыцця. Драматург закрэпа надзвычай і хвалючому тэму школьнага і сямейнага выхавання. Але справа ў тым, што толькі закрэпа. Нельга-ж усур'ёзі лічыць, што тама вычарпана і канфіліт вырашаны, як толькі ўдалося намаганямі настаўніка Уладзіміра Аляксандравіча і былых школьных таварышаў уладзіміра Аркадзі Жыгалкіна са школай, на работу і ў інтэрнаце і тым самым вырываць яго з дрэннага асяроддзя. Аркадзю (такую, які ён у першых двух дзеях) зусім чужа злучына-паразітычна «філасофія» шышкіна. А гэты дзякі камень навашаца па аўтарам на сумленне ні ў чым не вінаватага і не зольнага на злучытвення Аркадзі выключна для стварэння ўаў-

насіці напружанага дзеяння і драматычна вострай сітуацыі. Аўтар кідае Аркадзі ў асяроддзе стэлы супраць яго волі. Усе гэта ў вобразах (такім, якім малюе яго спачатку і аўтар і тэатр) прастае супраць падобнага гвалту над асобай героя, Навошта гэта спатрэбілася? Ші толькі дзеся пагоні за вострай сітуацыяй? Хутчэй — даніна моладзі. Між тым у сур'ёзнае сустрэчы з Шышкіным і Манечкай Аркадз настолькі чужы гэтай пары, што нельга зразумець прычыну яго прыходу да іх. І хоць гэта супярэчыць логіцы развіцця характараў, аўтар дагне свайго героя калі не на лапу пядушных, то ў адзалеце міліцыі. Тым не менш артыст І. Дабраўбоў у ролі Аркадзі Жыгалкіна называўчы натуральны і арганічны. Настолькі арганічны, што не можа не вершыцца яму. Асабліва ўдаліся артысту першыя сцэны з сястрой Ларэсай, ролю якой непаэрэдна і шчыра іграе Р. Малчанка. Гэта, бадай, найлепшыя сцэны ў спектаклі. На жаль, кожны раз парнае ансабл з'яўленне маці — Евы Антонай Шыгалкай (артыстка Е. Раўда), якая выглядае знадта карыкатурнай. Артыстка не знайшла ўнутранага адзінства са станама свайго героя. Магчыма, дрэннае валоданне мовай скоўвае выказанні маці-зьяўля, грубай і некультурнай мяшчанкі, якая сама псе сваіх дзяцей, перахалкае ім вучыцца, груба і бестактоўна адрываючы іх ад заняткаў для выхавання хатніх спраў, у той час як сама палец аб палец не ўдзячы, выглядае прамерна шаржыраваным.

Настаўнікі Уладзімір Аляксандравіч (П. Дубашынскі), Дубава (Д. Галкіна) стары настаўнік (Б. Пельцэр) не маюць жывых чалавечых рысаў і велікі невыразны. Вобраз Уладзіміра Аляксандравіча не раскрытаваецца ў дзеянні. Ён — як-бы старонні назіральнік і амаль не ўвапваецца ў ход падзей, іны раз дазваляючы сабе быць іх каментарам. І толькі на педоўсее больш-менш выразна фармула ён свае погляды на выхаванне, прастагучы супраць коснасці і фармілізма ў педагогічнай справе. Па сутнасці, тут ён у якасці рэзэрва выказвае думкі аўтара, наогул правільныя і слушныя, але справа ў тым, што толькі выказвае. Яго палымная прамова ніяк не можа ўплываць на ход падзей: ён не правядзены член саюда, бо не выкадае ў тым класе, дзе вучыцца Жыгалкін, і не можа перахалкодзіць выключна Жыгалкіна са школай. Такім чынам, канфіліт паміж двума процілеглымі поглядамі на выхаванне, на прызыненне педагога, па сутнасці, здымаецца, бо героям, паміж якімі павіна была вось-вось распачацца барацьба, не дадзена дзейнічаць. Барацьба пераносіцца аўтарам у сферу ўзаемаадносін бацькоў і дзяцей (Аркадз і Ларэса, з аднаго боку, маці — з другога).

Невыразна паказаны школьны калектыв, сябры Аркадзі. У іх няма трывогі за лёс таварышаў, якіх выхаванне іны толькі названы аўтарам па імёнах, і цяжка іх нават адрозніць, нягледзячы на тое, што актёры, якія выконваюць гэтыя ролі, вонкава не падобны аднаму аднаго. Гэта вынік таго, што яны не дзейнічаюць, а толькі прысутнічаюць

у спектаклі. Гледачу цяжка зразумець, хто з іх Дзіма, хто Коля, хто Пеца, бо яны не надзелены не толькі п'еснымі рысамі характараў, але нават спеасаблівамі адносінамі да навакольнага жыцця. Адрозніць можна, бадай, толькі Шышу (артыстка І. Андрэева) ад Тані (артыстка Я. Заштаўт), ды і то дзякуючы таму, што дзяўчат усяго дзе.

Затое вобразаў дырэктара школы Пятра Паўлавіча і класнага кіраўніка Анны Льювоны (артысты В. Окалаў і П. Ротэр) у межах драматычнага матэрыялу востра сацыялістычна і ў той-жа час даставерна. Гэта гора-педагогі, халодныя рамяснікі, гата якіх даражыць за ўсё іх абывацельскі спакоеў. У іх не толькі няма гарачага творчага захаплення свай працай, без якога нельга быць сапраўдным выхавателем моладзю пакалення, але яны не любяць свай професіі, не любяць дзяцей, кожны раз вялікім намаганнем волі стрымліваюць сваё раздражненне, як толькі іх пачынае турбаваць жыццё. Яны глядзяць на сваю работу як на пуні, абрытаў абавязак.

У спектаклі не ўдалося пераадырэць кампазіцыйную рыхласць, валасць дзеяння, надуманасць некаторых сітуацый і канфілітаў. І разам з тым адчуваецца, што аўтар — зольны чалавек. Да таго-ж (і гэта асабліва прымемна) яго жыва хваляе тама, за яку ён узяўся. Але страць выкрыцця, справядлівае абурэнне і гэты часамі заводзюць аўтара і тэатр у бок. І тады тэатр і глядач пачынаюць не разумець аднаго. Тэатр намагаецца развіваць Жыгалкіна, а гледача цікавіць зусім інае: ён убацьмі дасціпную і досную карыкатуру на некаторых, не засяроджваючы, праўда, асабліва павялі настаўнікаў, і зала ўжо зусім забылася, што «вось які нагодны гэты Жыгалкін», і тут-жа разгарваюцца страці, робяцца парнаўны дадзена не ў карысць «сваіх» настаўнікаў, праводзяцца рызыкаўныя паларалі.

— І ў нас ёць такі тып! — не вытрымае нейкая эканамічная натура, калі на сцэне паяўляецца Пётр Паўлавіч ці Анна Льювона.

А вось што ямаля «і ў іх» такіх сумленных і шчырых, сапраўдных настаўнікаў і сяброў, як Уладзімір Аляксандравіч, гэта проста не прыходзіць у галаву! На нашу (і, наўвага, не толькі на нашу) думку, п'еса пісалася не для таго гледача, якому зараз адрасаваны спектакль.

Задуманы аўтарам зусім не як герой, Аркадз Жыгалкін — згаіст, гультай і грубіян, якому нічога не варта пакрыўдзіць ці анукаць моладзю сястру, — у выхаванні абывальнага артыста мямовы выкажае спачуванне, а іны раз нават захапленне залы. Дасціпнасць, неспраяднасць, вясёласць і шчыраць Аркадзі настолькі падукаючы, што яны глядаць зольна дараваў яму (а хутчэй за ўсё — дабы) усе яго дрэнныя ўчыны і загані. А тут ужо зусім недабака і да «героя» і да «хавярцы», як толькі становіцца вядома, што бездушны фарміст — настаўнікі вырашылі выключыць Аркадзі са школы.

Зусім інакш і, вядома, правільна ўспрымаецца спектакль дарослым гледачом.

Паставоўка «Аркадзі Жыгалкіна» — дэкаравы прыклад таго, які вынік можа атрымацца, калі рэжысёр (Д. Мазалеўская) і тэатр, паставіўшы перад сабой сур'ёзную задачу, не высветлілі да канца, каму-ж спектакль адрасаваны.

Тамара БУШКО.

На здымку: сцэна са спектакля «Аркадз Жыгалкін». У ролі Жыгалкіна — артыст І. Дабраўбоў, у ролі Талі Смывкова — артыстка А. Аўчынінкіна.

Сцэна са спектакля «Аркадз Жыгалкін»

Канферэнцыі чытачоў

Бібліятэка Мінскага аўтазавода, рыхтуючыся да саракагоддзя Вялікага Кастрычніка, праводзіць работу па прапагандзе мастацкай літаратуры, прысвечанай рэвалюцыйным падзеям 1917 года. З дапамогай актыўна бібліятэка наладжвае

канферэнцыі чытачоў. Паспяхова прайшла канферэнцыя «Вобразы прадстаўнікоў рабочага класа ў мастацкай літаратуры». З дакладам выступіў наладчык цэха нармальна т. Карака, электрык ліцейнага цэха

т. Касцёвіч, апэратар рысорна-кавалскага цэха т. Кавалевская і іныя.

У бліжэйшы час адбудзецца канферэнцыя чытачоў па раману «Маці» М. Горькага.

М. АБРАМАЎ.

Міхась ЛЫНЬКОУ

У М і н с к

Па машынах у Мінск ічла машына. Майка, некалькі не блізкіх таварышаў і звычайны спадарожнік спяніа і ў Мінск. Майка хвалілася, колькі яна марыла за апошнія месяцы трапіць у Мінск у час яго вызвалення. І гэтая мара аказалася няздзейсненай. Калі пачаліся ўсе гэтыя доўгацвяжаныя падзеі, ён катгарычна забараніў ў брыгадзе ўдзельнічаць у баявых аперацыях. Ён проста даў волюсць. Іе пакінуў у партызанскім шпіталі, дзе быў і добры доктар і знаёмны, блізкі таварыш: хворы і лёгка паранены з ронных атараў.

Набліжаўся дзень, якога даўно чакалі і трохі пабоявалася Майка. І чым бліжэй надышоў ён, тым больш хвалілася даўчына. Можна яна, некалькі знаёмых Васілю Іванавічу, захацела застацца праўдзівай перад сваім зьяўленнем, ці былі там якія іныя прычыны, але-ж ён хваляваўся самым сур'ёзным чынам рыхтавацца да важнай падзеі ў жыцці: яна абіралася стаяць маці. Спачатку гэта ніяк не замінала яе штудыйнай працы ў брыгадзе, і яна нават не задумавала сур'ёзна аб тым, як-жа гэта ўсё адбудзецца, што новага ўнесе такая падзея ў яе жыццё, у яе працу. Прычына-ж было так багата, што некалькі месяцаў прашло амаль неўзаметку, яна нават забылася на нейкі час аб тым, што яе чакае. Але яно само напаміла аб сабе, напамінала лядові рашуча. Гэта было на выхадзе на алыну аперацыю. Майка, якая ніколі не адчувала стомы на любых пераходах, раптам адчула такую слабасць, што прымушана была прысеці на зямлю, каб перадыхнуць і пазавіцца прыкраса га-

Шырокаму колу чытачоў вядома раман Міхася Лынькова «Веканомія дні», першая кніга якога выйшла на беларускай, рускай, польскай і іных мовах. Зараз пісьменнік завяршыў прапу над другой кнігай рамана. Яна закінчавася старонкамі аб вызваленні Беларусі з фашыскай няволі, перамогай савецкіх войскаў над гітлераўскімі захопнікамі. У бліжэйшым нумары часопіса «Полымя» чытач пазнае іх з другой кнігай рамана «Веканомія дні».

Ніжэй мы друкуем урывак з рамана.

Лаваружэння. Гэта паўтарылася некалькі разоў. Таварышы, і ў першую чаргу таварышкі, адразу спаліліся і, зразумевшы ўсё, запратаставалі супраць яе выхладу на цяжкаў і складаную аперацыю. Справа ішла аб разгроме Літаго падшэскага гарнізона. Умяшлася і сам Камаар. Камандаванне брыгады адхіліла яе ад удзелу ў аперацыі, і Майку на фарманцы прывезлі назад на базу. Усё гэта было так нечэпазна для Майкі, што яна нават разгубілася спачатку і некалькі дзён хадзіла як сама не сваа, раскідваючыся ў сваім былым жаданні і нават папакваючы сабе ў лёгкадушнасці, з якой яна пайшла на такую справу. Былі і хвіліны цяжкага роздуму, калі яна гатовая была шукаць любога паратунку ад такога прыкраса, на яе думку, становішча, у якое трапіла. Але гэтыя хвіліны роздуму, цяжкіх сумненняў і парокпаў нежы прайшлі, саступішы месца ніхаму і радаснаму чаканню таго, што няўхільна павіна было адбыцца. Можна прычынай гэтага была таа агульная ўвага і клопаты, якімі акру-

Заслужывае пераймання прыклад такіх газет, як новагрудская, барысаўская, калімавіцкая, радзешчынская, касцюковіцкая; якія больш-менш рэгулярна змяшчаюць творы малых пісьменнікаў. На старонках гэтых газет часта можна сустрэць творы пенсінера Г. Шутнікі, фельяра М. Новаквінскага (Новагрудж), работніцы Н. Аляхновіч, інжынера Бусова, студэнта педучылішча М. Гардзіяна (Барысаў). Хай не ўсё ў іх яшчэ дасканалае, але рэдакцыі робяць карыснае справу, удзяляючы належную ўвагу творчасці малых пісьменнікаў.

жылі яе ўсе таварышкі, што так спачувалі ёй і ўпотаў я да хвалячоў — не ім пра гэта ведаць — рыхтавалі невялічкі пакае яе будучаю малому ці малой. Яны праўдзілі сапраўднае выхаванне, а некаторыя нават і не маюць адвагу і спыт, калі, ідучы ў разведку ў гарады, занятыя варажымі гарнізонамі, даставалі пры зручным выпадку кавалачка паркала ці палятніны на паяльнікі і на ўскаі там іныя патрэбы для будучага нашчадка Майкі. Яна нават павесалела, стала той-жа ранейшай Майкай, заўсёды рухавай, ніколі не сумуючай, пачынальна ініцыяльных ронных спраў у свайго бытадзе.

Іа правяла некалькі вострых дыскусій з Камааром. Той чакаў смяя і гаварыў аб гэтым з такой упэўненасцю, нібы гэты тым быў ужо ў п'янінах. Майка парэчыла. Ён не падабілася халодчкі. — А і толькі алыны непрыемнасці. Яны толькі і вядошы, што штаны рываць ды відаць у бокі. А ў мяне будзе моладзенькая, вот такая кіраносенская лавушка! — Толькі пасрабуў адважыцца на гэта, — жартаваў Камаар, — і спыніў ўсё дыпламатычныя адносіны з табой. Пакінуў абедзвюх — і цябе, і яе.

— А гэта ўжо як сабе хочаш... — бевуважліва кідала Майка. Іх дыскусію спыніла дэтка Палашка, якая блізка да сэрца прыняла ўсю майчынскую эполею. — Аб гэтым грэх справацца! — катарычна завяла яна. — Што боц папале, таму і рады будзеце. Нечэпа загалі закарваць... І вось некалькі дзён, як Майка ў шпіталі. Такія-ж яны доўгія, готыя дні, калі

ты без працы, без п'янага абвазку. Падлічыла себ-тое Майка ад нечага рабіць і жахнулася: гэта-ж павіна адыцца вась, вась...

НА ТЭМЫ ДНЯ

Абмеркаванне новых твораў

Актыўнае сваякі думкі і багатыя замислы, мастакі і кампазітары актыўна і свая дзейнасць пасля ўсеагульнага з'езда ў Мінску. Дыскусія на з'ездзе спрыяла пашырэнню далікатнага мастацтва культуры, узбагачэнню іх мастацтва. Яшчэ больш гарачым стала жаданне як мага лепш сустрэць Сусветны фестываль моладзі і ўсенароднае свята саркадагодзя Савецкай Украіны.

Новыя песні, сімфоніі, жывапісы і скульптурныя кампазіцыі — ціпер ужо не толькі задуму, яны набылі форму эскізаў і эцюдаў, першых старонак новых клявіраў і партытур. А ў радзе выпадкаў аўтары ўжо закончылі творы і чакаюць іх экспанзіі на выстаўках, выканання ў канцэртах.

Вельмі важна актывізаваць дзейнасць творчых секцый Саюза мастакоў, аднавіць сістэматычнае правядзенне «музычных серадаў» у Саюзе кампазітараў, арганізаваць шырокае абмеркаванне найбольш значнага і цікавага, што напісана ва ўсіх жанрах або павіна быць скончана ў бліжэйшай тыдні.

Нажал, праўдзіны Саюза мастакоў і Саюза кампазітараў, кіраўнікі секцый пакуль слаба выкарыстоўваюць дыскусію як дзейны спосаб запам'ятоваў аўтарам ўзааказаненні іх мастацтва, у асаблівым метадам сацыялістычнага рэалізму.

Асабліва важнае значэнне мае ўсеагульнае абмеркаванне новых карцін, партрэтаў, манументальных і камерных музычных твораў у выхаванні нашай творчай моладзі. Чулае слова старэйшага і больш спрыяльнага майстра, патрабавальна крытыка савецкага слухача і гледача вельмі часта накіроўваюць думку аўтара на найбольш верны і навіны шлях у яго пошуках, спрыяюць найбольш шчыраму раскрыццю талентаў.

Ёсць надзейная патраба ў разгортванні рознастайных творчых размоў і сустрэч.

Так, многіх джараў жывапісам, графікам і скульптурам на заключаных творах малю і не быць, калі-б у нас сістэматычна адбывалася таварыскае сустрэчы ў майстэрнях—каля эскізаў і эцюдаў. Такія формы таварыскай, «ефектыўнай» размовы асабліва карысна ў працэсе звышненні задуму. Між тым многія жывапісы і скульптуры ўсё яшчэ пурноста такія сустрэч з таварышамі па жанру. У выніку яны самі абмяжоўваюць свае магчымасці тады, калі можна ішчэ зрабіць карысныя папураў ці перапрацоўкі ў кампазіцыях і партрэтах.

Не чутна і грамадскага галасу секцый Саюза мастакоў. Вельмі радка збіраюцца яны пасля з'езда на сярэдняе гурткі аб новых работах прафесійнага і асабіста самадзейнага мастакоў. А добра было-б, калі-б на персанальнай выстаўцы старота майстра або маладота аўтара

гледачы разам з прафесіяналамі выказвалі свае думкі, крытычныя заувагі і накіроўвалі намаганні творцы на найбольш верны шлях.

Колькі гаварылася аб карыснасці жанравых выставак. Аднак у гэтых адносінах больш пашанцавала пейзажу і вельмі мала іншым жанрам.

А ў працэсе падрыхтоўкі да ўсеагульнага юбілейнага выстаўкі размова па адпаведных жанрах асабліва патрабаваная. Такія гурткі дапамагала-б за кароткі час злішчыць хібы, якія нічога не позна выправіць.

Учора ў Мінску адкрылася выстаўка выяўленчага мастацтва да ўсеагульнага фестывалю моладзі. Было-б надзейна цікава паслухаць патрабавальную крытыку гледачоў у адрас таленавітай моладзі, заувагі аб тым, як палепшыць творчасць. Кіраўнікі выстаўкі зрабілі-б вельмі справу, наладзіўшы канферэнцыю гледачоў з мэтаю шырокай дыскусіі па экспанатах выстаўкі.

У Саюзе кампазітараў ёсць выпрабаваны часам формы абмеркавання твораў—«музычных серадаў». Аднак пасля другога ўсеагульнага з'езда кампазітараў яны праводзяцца не сістэматычна і ахопліваюць вельмі назначную колькасць новых работ нашых музыкантаў. Ёсць і даўня заганна ў правядзенні «серадаў», якія ўсё яшчэ слаба выкарыстаюцца. У абмеркаванні новых песень, камерна-інструментальных і іншых твораў, які правіла, узаемна цікава толькі самі кампазітары і музыкантаў, вельмі радка і мала—выканаўцы і зусім няма слухачоў музыка—людзей, для якіх гэтыя творы напісаны.

Наўрад ці можна лічыць правільным абмеркаванне толькі адной формай дыскусіі ў галіне музычнай творчасці.

Чаму-б, напрыклад, не наладзіць вечорныя і «звочныя» канферэнцыі слухачоў адкрытых радыёканцэртаў і тэлевізійных перадач па творах беларускіх кампазітараў?

Нешта не чутна і пра тое, каб філармонія і Белдзяржэстрада практыкавалі сістэматычнае сустрэчы сваіх калектываў і салістаў са слухачамі канцэртаў, у прыватнасці, з выскочнымі гледачамі. Між тым яна, што такое сістэматычнае абмеркаванне канцэртаў пры ўдзеле слухачоў спрыяла-б значнаму палепшэнню праграм выступленняў філарманій і астрадных калектываў, а таксама асобных выканаўцаў.

Ёсць многа іншых цікавых, рознастайных форм сустрэч мастакоў, кампазітараў з майстрамі сумежных жанраў і гледачамі.

Плоўнае выкарыстанне гэтых форм з мэтаю далейшага ўдому музычнага і выяўленчага мастацтва рэспублікі паказ залежыць ад творчых саюзаў і ўраўнення па справах мастацтва Міністэрства культуры БССР.

Песні над Прыпяццю

Цяплом красіцім вачарам на небе, як залатыя зярняты, распылілі і замігальні зоркі. Надыйшоў час адпачынку: хто пайшоў у кіно, хто—на танцы, а шафёр Мікалай Нікановіч спытаўся ў гарадскі Дом культуры на чарговую рэпетыцыю хорам. Мікалай павяжаючы ў харавым калектыве яе добрага саліста. Самадзейнаму артысту нават выла гонар удзельнічаць ва ўсеагульным аглядзе мастацкай самадзейнасці профсаюзаў у Мінску.

У фойе Пінскага Дома культуры людзі і весела. Збіраюцца ўдзельнікі хору і, пакуль рэпетыцыя не распачалася, жартуюць паміж сабою. Ад моладзі не адстае і сям'ядзевяціхугодны спявак—пенсіонер Рыгор Сяргеевіч Сакоў.

Надходзіць час пачынаць рэпетыцыю.

— Хопці, смяяцца, — густы бас Рыгора Сяргеевіча перакрывае ўсе астатнія галасы.

Спевакі выконваюць гэты загал. Саснова нездарма абралі старэйняй хору. Кіраўнік мастацкай самадзейнасці Адам Сідаравіч Чопчыц, прывітаўшыся, з вельмі ўмешкай агледзеў хлопцаў і дзяўчат і, як заўсёды, спытаў, ці ўсе з'явіліся. Аказалася, усё мае. Можна пачынаць. Лёгка ўзмахнуў рыгор джарава абрывае пачынаючы і налілася песня: «Ой Німан, ой башка наш родны...»

Гучыць сакавіты прыгожы тонэр запявалы, затым песню падхопілае хор. Як-бы на крылах, лятае поўная паучыцаў, глыбока лірычная мелодыя. Песню змяняе «Калгасны вальс» Г. Цітовіча. Рука кіраўніка раптам рэзка спускаецца — трэба на хвілінку спыніцца.

— Тут не так, — заўважае Чопчыц. — Паўторм першы куплет.

Паступова адшліфоўваецца радок за радком, куплет за куплетам. І так кожная рэч. Адам Сідаравіч — чалавек патрабавальны, вытны—да біваеца дакладнасці гучання. Ён хоча вывесці хор у перадавыя не толькі на вобласці, але і на рэспубліцы. І харысты стараюцца, не шкадуючы энергіі і часу: хутка-ж фестываль.

У час перапынку Адам Сідаравіч расказаў нам аб вядучых салістах хору.

— Вельмі-ж у мяне добрыя дзяўчаты, таленавітыя, ды яшчэ любяць памарыць: кансерваторыя — вось што ім спакою не дае. Вазьміце, напрыклад, Лізу Кружалю, якая працуе ў гарадской друкарні. Яе не пакідаюць думкі аб музычнай асвеце. А чулі, як спяваюць Зіна Федаровіч, Соф'я Шэр? Галасы прыемныя — нічога не скажам...

Некаторыя выканаўцы хору ўжо выйшлі на шырокую дарогу творчасці. Былы вучань фабрычна-заводскага вучылішча № 10 Вячаслаў Самсоў зараз студэнт Беларускай дзяржаўнай кансерваторыі. За доржучу вучобу і актыўны ўдзел у мастацкай самадзейнасці працоўных рэзерву Самсонова і хор, якім ён раней кіраваў, унагародзілі Ганаровай граматай Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР. Былы ўдзельнік самадзейнага Дома культуры Аляксандр Лук'яноў спявае ў Беларускай дзяржаўнай народным хорам, а Зінаіда Саладзілава працуе ў Ровенскім музычна-драматычным тэатры. Гэта даўка не ўсе.

Рэпетыцыя скончылася. Людзі разыходзіліся задалоў.

Чопчыца мы папрасілі застатца, каб пагутарыць больш

падробна, паколькі ён гадоўны дыржор прадстаўчага гарадскога фестывалю.

— Трэба сказаць, справы абстацы ў нас нязручныя. І, што важна, ва ўстановах і ў многіх правільных наладзіліся новыя зольныя мастацкія групы. Для прыкладу назаву новыя калектывы самадзейнасці ў пасажырскій аўтатранспартнай канторы і на фанерным заводзе. Многія ўдзельнікі нашага калектыву самі арганізавалі самадзейнасць і кіруюць ёю.

Так узніклі новыя гурткі ў гітаратэхнікуме, электратэхнікуме сувязі і іншых навуальных установах Пінска.

Шкавы і своеасабы мастацкі калектывы калгасна-сельскагаспадарчай школы, ім кіруе вядучы музыкі Пінскага педучылішча В. Дзюбіла. Калектывы вызначылі масавасцю. Ён уключае амаль усе віды самадзейнага мастацтва, у тым ліку аркестр народных інструментаў.

Якраз насупраць сельскагаспадарчай школы ўзвышаецца прыгожы будынак педучылішча. Тут янаўна цікава праішоў фестываль. З'явіліся дасягненні змяняюць мелодыю. Хор выконвае твор І. Лобнікава «Прыліцелі гусі», песню, якая так блізка кожнаму пінчаніну:

Прыліцелі гусі на наша Палессе,
Абудзілі крыкам за ракой узлессе.
...Ой, яшчэ, гусі, на раку на Прыпяць,
Вам вады ніколі з той ракі не выпіць.

А недалёка, як-бы прыслухоўваючыся да песні, сунішчы зноў веснавы хваля, ледзь чутна нясе свае воды Прыпяць. Спяваюць пічане, рыхтуючыся да фестывалю моладзі, да свята маладосці...

Зінові ВАГЕР.

На кароткіх хвалях...

У невялічкім пакоі Мінскага радыёклуба ДТСААФ ціха... Пальцы радэста Валандзіна Бразоўскага прыкметна дрыжэць, і ключ выступае пазыўна «ці-та-ці-ці...». Урочце ў навушніках пацуюць пазыўны ў адрас Бразоўскі прыслухоўваецца — усхвалявана застукала сэрца! Сумненні не было: яму адказаў радыёстанцыя «Поўначны поіс»... Традыцыйны абмен прывітанні — і далейкі, незнаёмыя сябры паведавалі Бразоўскаму, што ёсць паларнікі жыцця-здарова, што вядуць навуковыя назіранні, што мароз — мінус 45 градусаў...

Так з дня ў дзень Бразоўскі і многія іншыя аматары-кароткахвалевы Мінскага клуба ўстаўляюць узаемасувязі з радыёстанцыямі ўсёга свету. Аб гэтых сувязях скупа расказавае карта дальных радыёбудаў, якая выстаўлена ў адным з пакояў.

А Мінска ва ўсе бакі прадагнуты стрэлы. Яны ўпіраюцца ў Буэнас-Айрэс, Мельбурн, Грэнландыю, Новую Зеландыю, Варшаву, Новасібірск, Токію, Н'ю-Йорк...

Радысты ахвотна абменьваюцца пазыўнікамі, пытаюцца аб чутнасці, надвор'і і жадаюць ахвін другому паспехаў у рабоце. Такія узаемныя сувязі ў Бразоўскага каля двух тысяч.

Трэба сказаць, што работа кароткахвалевікоў, — нялёгкае. Яна патрабуе вялікага напружання, упорнасці. Былае, іншы раз, прыходзіцца сядзець за апаратурай усю ноч.

Напрыкладні Першама Міхаіл Мікалайчык прыняў пазыўны пасляна Мірны ў Антарктыдзе і адзін з першых павінаваў мужных даследчыкаў за святанам. На другі дзень Мікалайчык зноў звязваецца з Антарктыдай. Ціпер яму адказаў станыя аўстралійскі вучоны пасляна Дэвіс. Радост Чэз паведаміў свае пазыўныя, а Мікалайчык жадаваў яму паспехаў у рабоце.

З чэхаславацкім параходам, які ішоў з Кейптаўна ў Рыб-дэ-Жанейро, ўстанавіў сувязь кароткахвалевы Георгій Ратыён.

Янаўна беларускія радысты ўдзельнічалі ў дзесятых усеагульных спабрнічтвах па хуткасаму прыёму і перадачах. 28 ўдзельнікаў дамагліся надзвычайных вынікаў — ім былі прысвоены першы разра. Ціпер каманда беларускіх радыстаў удзельнічае ў сусветных спабрнічтвах кароткахвалевікоў.

На зямку: радэст В. Бразоўскі вядзе дальнюю радыёсвязь.

Фото Ул. Крука.

У нас, у педагагічным

Магілёўскі педінстытут у святочным убранні. Лесвіна, што вядзе на другі і трэці паверы, абвіта яркімі гірляндамі. Усёды, куды ні зірнеш, — жывыя, у акаваў, залы рознакаляровыя лампачкі ствараюць уражанне зорнага неба.

У сем галінаў пад урачыстым гукі «Марша энтузіястаў» адкрываецца залона. Праходзіць яшчэ мінута, і з-за куліс паўляюцца ўдзельнікі танцавальнага і харавога гурткі. А гонар прадстаўчага свята дружбы і міру. Гучыць словы на беларускай, рускай, французскай,

нямецкай, англійскай і іншых мовах. Хор выконвае «Фестывальную песню», напісаную студэнтам другога курса гісторыка-геаграфічнага факультэта Аляксандрам Пыталевым. У зале — дружныя аплашчэнты. Пад столь, нібы птушкі, узятае рознакаляровыя шары.

Зусім нядаўна ў педінстытуце не было свайго хору. Цяпер у яго уваходзіць каля ста чалавек. На фестывальным вечары хор выканаў песню Мурады «Мы славу мудрай партыі пясем», «Песню аб Німане» Саладзілава і мадлаўскую народную песню «Як-а-ша».

Балэрыя песня змяняецца выступленнем музычных гурткі. Затым на сцену выходзяць танцоры, чыталыкі. Выконвае на баяне свой вальс Аляксандр Пыталеў. Пачынаюць готы Шклярэўскі, Ракаў, Сярыкаў і іншыя прачыталі вершы, якія яны прывіталі Сусветнаму фестывалю моладзі.

Студэнткі філфака Ганчарова і Балышкова выканалі «Студэнткі частушкі», напісаныя іх аднакурснікам Віктарам Дажэжкам.

Студэнткі Хмільніцкі і Равін паказалі смее майстрамі народнага танца. Яны выканалі жартоўны салдацкі перапас «Сябры» і жартоўны танец «Барыня».

Другую частку вечара адкрыў Анатоль Шалято, студэнт першага курса фізфака. Ён працягнуў урывак з пэмы П. Броўкі «Заўсёды з Лені-

ным». Н сцену выйшла студэнтка Кашанская. Яна добра вядуць песню «Ля калодзежа».

Фестывальны вечар працягваўся каля шасці гадзін і закончыўся выступленнем маладога астраднага аркестра, які выканаў некалькі песень і танцаў савецкіх кампазітараў.

Не адной толькі мастацкай самадзейнасцю могуць пахваляцца студэнткі педінстытута. Гэта толькі частка таго, што зрабілі яны ў час падрыхтоўкі да фестывалю. Высокую ацэнку атрымала студэнтка вылішча выяўленчага мастацтва. Так, асабліва ўвагі заслугоўваюць работы па мастацкай вышчыцы Калышавай (партрэт «Леніна»), Мельнікавай (рэпрадукцыя карцін да рускіх народных казак), Драгілевай (падарункі ўдзельнікам VI Сусветнага фестывалю) і іншым.

У артыкулах агульнаінстытутскай і факультэцкіх газет абмяркоўваліся пытанні, звязаныя з правядзеннем конкурсаў на вечары. Перад самым аглядом усе насценныя газеты выпусцілі спецыяльныя нумары, прысвечаныя выключна фестывалю. Вышчыца таксама «літаратурныя лісты».

Ціпер пераможцы конкурснага агляду Магілёўскага педінстытута рыхтуюцца да агульнагарадскога фестывалю.

А. НІКІПАРАУ,
член камітэта камсамола Магілёўскага педагагічнага інстытута.

Юбілей артыста

Тэатральная і музычная грамадскасць Мінска адзначыла 30-годдзе творчай дзейнасці аднаго з вядомых артыстаў — саліста тэатра оперы і балету, народнага артыста БССР М. Сярдобава.

За трыццаць год іх стварыў цікавыя творы ў такіх операх, як «Еўгені Онегін» (Онегін), «Кармен» (Эскаміль), «Травіята» (Жэрмон), «Севільскі шчырынік» (Фігаро), «Рыгалета» (Рыгалета) і інш.

Многа партыяў праспяваў М. Сярдобаў у операх савецкіх кампазітараў.

М. Сярдобаў першы стварыў на беларускай сцене вобраз К. Каліноўскага ў оперы «Кастусь Каліноўскі» Лукаса. У апошнія гады М. Сярдобаў быў заняты ў операх «Страшны двор» (Маней), «Дзяўчына з Палесся» (фон Шолен) «Надзея Дурана» (Давыдаў). Цікава выраснуў артыст вобразаў гітлераўскага афіцэра ў аперы «Марышка».

Пятая мая, у дзень 30-гадовага юбілею, М. Сярдобаў выканаў партыю Онегіна ў оперы «Еўгені Онегін». Гэтай партыяй трыццаць год назад артыст пачаў свой творчы шлях.

Ю. МАТРАЭУ.

Галоўны рэжысёр тэатра Л. Аляксандраўскага ўручае М. Сярдобаўу Ганаровую грамаду Міністэрства культуры БССР і каштоўны падарунак ад калектыву тэатра.

Фото І. Салавейчыка.

У М і н с к

(Заканчэнне. Пачатак на 3-й стар.)

у сундэльні гул. Калі вярнуў асабіста і з гэтым тэмам, наважыліся паіху падавацца па жыццё ў другі бок, туды, куды не беглі немцы. Немцаў ужо не вельмі бадзілі. Відач, гітлераўцам было не да іх. Паўзлі на жыцце, стараючыся як мага хутчэй адыйсці ад гэтых месцаў, на якіх забілі самалёты. Майка ачувала, што яе пакідаюць апошнія сілы. І хаця-б які глыток вады. У роце пераасла та, што ёй здавалася, нібы яна чуе, як скрыпяць пыл на сямейных вуснах. Яна сарвала жытні колас, стала жаваць яго. Вострыя асцюкі калоді дзённы, але прыемнай прахалодай адавадала ад жарыты, якія толькі-толькі пачалі налівацца. І раптам такі калочы боль працяў усю яе істоту, шкё, прыпыніўшыся, яна аж скурчылася ўся, прынаўшы німа да зямлі. Калі прысут болю паўтарылася, яна аж ускрыўнула немцам галасам:

— Ратуіце мяне, дзяўчаткі!

Да яе нахіліліся таварышкі. Недаўменна ззіраўшыся хлопцы.

— Што з табой?

— Нічога, дзяўчаткі, нічога... Я ўжо сама...

І яна першая папаўла дадалей. Боль, які прышоў раптам, та-жа раптам і адыйшоў. А наўкоя не змаўкаў нарастаўчым грукат. Да разрываў бомб залучылася артылерыйская кананата. Здавалася, над самымі галавамі з патражальным шлохам праносілася імклівая сарана. Іх разрывы бумкалі дзесяткі заду. Некалкі саранаў улазі зусім недалёка. Майка чула ішчэ, як са свістам і зноўкім свірчэннем пралясе над ёй цілы рой асколкаў. Потым некалкі хвілін яна нічога не чула. Люты боль скуў усё цела і, здавалася, пахаваў пад

сабой усё, што было навокал Майкі. І змрочнае вачыненне неба, на якім запыліліся першыя зоркі, і блізкія ёй людзей, якія былі тут-жа, побач, і густое, пераблытаннае жыццё, і ўсе пачы зямлі, і востры пах серы, які заносіў сюды слабыя ветры, што патыхалі адуць, дзе рваліся снарады і бомбы. Ано, што ачувала яна ішчэ, гэта прыемны халадоў зямлі, да якой прывала ўсёй сваёй істотай, нібы хацела астузіць гэтым халадом той п'якучы боль, які, здавалася, спіскаў жалезнымі абдукамі яе сэрца, ушываўся тупымі іголкамі ў цела. Яна ляжала нерухома. Спачатку ціхі, стогны рваліся ўсё гучней і гучней. Гэтыя стогны пераслілі ашалелы грукат бомб і снарадаў, бо іх пачулі іе таварышкі.

— Божа мой, які ты-ж збіраецца радзіць... — са страхам і спалохам прарадзіла дзяўчына, якая першая кінулася ёй на дапамогу. — Хлопцы, ды дзе-ж яны, давайце перанесем яе ў больш зручнае месца, хаця-б вось туды...

Уперадзе, на ўзбегку поля, ацямелела ў вачыніх зямку невяскае дрэва. Гэта была груша-дзічка, якую адрэзу распаналі пры малаканных успыхах узрываў. Сюды і перанеслі Майку, пакалаўшы ёй пад галаву некалкі ватніку. І толькі паспелі прытуліць яе пад дрэвам, як пачынаў грукат абрушыўся на зямлю. Было надобна на тое, нібы сотні паязюў, гружаных каменем, абрушылі яго разам на зямлю, ды сотні агністых маланак прасторлілі адрэзу-ж пацямеўшае неба. І ў гэтым жалюжым грукане пачулі ўсе, хто намагаў ёй, новы гук, які, здавалася, заглушыў усё і паланіў зямлю і неба і трыпячое паветра, якое разрываўся бомбамі і снарадамі каціш.

— Ку-у-га... ку-у-га! — чуўся, мацней гаты настойлівы галас, якому падпарадкаваліся дзяпер усё думкі, усе папучці людзей, што згружаліся над дрэвам, якое так гасцінна сустрала прыход на зямлю новага чалавека.

— Хлопцы, прэч адсюль! — замітусілася, забегалі дзяўчаты. — Ды настойце, можа запалі ці запыліцца ў каго ёсць? Ну, ідзіце, ідзіце, ды паўшукайце вады дзе...

І гэтыя галасы перакрыў раптам крык:

— Танкі!

Сей-той кінуўся ў лагчыну, якая межавала з полем. Некаторы пахаваіліся ў жытце. Некалкі чалавек прытуліліся за дрэвам, які якое не спіхаў галас новага чалавека. Усе былі страшна ўсхваляваныя. І толькі яна, прыціхшая, паладзіла, слухаўшая толькі тое, што ёй было цяпер цікава за ўсё на свеце, не адрухнулася са свайго месца. Моўчкі праяла яна вачамі пэньны аграмадзіны некалкіх танкаў, якія, латужна рывучы маторамі і прымушаючы саркадзата зямлю, павяла праносіцца амаль што побач. Яна назвала агульнаа гарачыню іх распаленых маторав і закахалася ад даўкага перагару выхлалпных труб. І толькі праічалася гэтыя аграмадзіны, як насустрач ім нібы выбіснула некалкі малазак. Ано з машын закружылася яркія факелы. Другія кінуліся ў бок. Ветрык прынес па паветрае жалеза і гуму.

А ўжо хлопцы праносілі ў шалках вады і, спіннуўшыся назад, прыціхалі, ці трэба яшчэ.

— Мы зараз-жа абегаем, тут-жа зусім блізка...

І сапраўды, калі ўцішыўся грукат і над жытнім полем устаўлавацца янаў-

ная пішчыя, чуваць было, як дзесьці поблізу пераліваўся, срэбна звінеў звонкі струменчык вады. Гэта вылівалася з невялікай крыніцы ледзь прыкметна ручайка.

Калі раніцай першыя сонечныя прамень разнагаў раліа пачамкі туману над ручайкай, людзі, якія прытуліліся пад дрэвам, стараліся ахвін перад аным чым-небудзь дапамагчы маладой маці. А яна кірнула яго, ціха гукнула, прыгаварваючы даскавае, пішчонае:

— Камарык ты мой маленькі! Камарык насасенькі!

— Значыць, влітае з сымкам, а партызанам! — азваліся хлопцы, пацуючы гэтыя словы.

Яна не паспела адказаць, бо ў гэтую хвіліну з супрацьлеглага боку лагчыны пацуюць нечы разгавяны галас. Калі прыгледзецца, адрэзу ўрадавалася. Да іх бегі савецкі — назвалі па форме — вайсковец. Ён нешта размахваў рукамі, шакаваў жэстамі ў свой бок, часопыні кірчыў. Але людзі, якія прытуліліся пад старой іржунай, не разумелі яго, толькі калі ён набліж бліжэй, усе пачулі, як гэты савецкі афіцэр кірчыў да іх:

— Што вы там робіце, вар'яты! Вы-ж трапіце пад машыны альбо немцкія снарады. Адрэзу-ж — за мной!

Убачыўшы, што гэтыя людзі з'яна марудзілі, ён набліж да іх. Па ўбуджанага лейтэнанта было відаць, што ён абрабцаца лячыць людзей за іх неаспирожнасці і непаваротлівасць. Ён ужо і рот раскрыў, каб добра прыкрыкнуць на гэтых дзівакоў, якія выбралі такое незручнае месца для адпачынку. Але, заўважыўшы дзяўчат, ён адрэзу памачкаў і, хвацка казырнуўшы, коратка спытаўся:

— Што за людзі?

— Партызаны...

— Дык чаго-ж вы тут праходзіце дзесяць? Вы-ж сядзіце ў самым катле, у які

трапілі гітлераўцы. Зараз паддадзім аганьку ім, каб лепш падсмажыць. Пайшлі за мной!

У гэтую хвіліну зайшося пачам малое.

— Ку-у-га... ку-у-га! — заўздала яно аб сваіх законных правах на клопаты і ўпагу.

— Бачыш, брат лейтэнант, нарадзіны ў нас. А ты вось кірчыш...

Твар лейтэнанта адрэзу набыў нейкі спалоханы і разам з тым радасны выгляд. Вывата са спытаўся:

— Ды-жа доктар, відаць, патрэбны?

— Без доктара сям-так абыйшліся, а ёй вось трэба дапамагчы выбарца асцюк, усім абасіслела дзяўчына.

— Дык гэта-ж мы адным мігам. Хто вольны, б'яжам са мной.

Лейтэнанту, артылерыйскаму карэктыву ручайка, некалкі хвілін даўласа аддаць справе, не прахутгеджанай ні ў адным з вайсковых статутаў. Хутка санітары з дапамогай партызананя паселі на насілах Майку ў яе маленькім. Яна хацела ісці сама, але хлопцы ледзь не сілкам улазілі яе на насілі.

— Ляжы ўжо, ляжы, загоўвай сілы для малаго.

А малое не ленавалася выконваць свае неспалыяе абавязкі перад жыццём, і яго праносілае ку-у-га, ку-у-га штохвіліна раздалася над ранішнім росным полем. І твары ўсіх, хто чуў гэты мілы і магучы галас, — і афіцэраў, і садат-артылерыстаў, і санітараў — адрэзу нека прасвятлялася, мякчэлі, і на іх выплывалі дзіпныя, цёплыя ўсмешкі. І не адны вочы, праводзіўшы гэтую невяжачыню пратэію з насілкамі, па-зрадніцку павільгатнелі. Пахлы майр, камандзір ар-

тылерыйскага палка, які ўжо і рот раскрыў быў, каб даць каманду адкрыць агонь, пачаў якую хвіліну, другую, каб даць магчымасць гэтай працэсі адыйсціся як далей. «Не спужаць ка малое...» — падумаў ён, пацухаўшы срабрысты вожжы сваёй галавы, што было яўнай здынакай яго невыжачай усхваляванасці. А працэсія ішла і ішла, мінаючы батарэй, пакуль да яе не пагэхаў санітарны аўтамабіль.

І толькі тады раздалася гучная каманда:

— Па фашыстах, усімі батарэямі, агоні!

Гарматы грывнулі разам, абудзіўшы ранішнія прасторы грукатам страляў і разрываў. Залпы ішлі ахвін за адным, не спіхаючы ні на хвілінку. Гэта была суровая і справядлівая расплата з фашысцкімі катані і дзетазабойцамі. З тымі, якія наважыліся заліць нявінай крывёй чужую зямлю. З тымі, якія марылі аб павянанні над усім светам. З тымі, якія пасля пачварных зладзействаў і пасля паражэння намагаліся яшчэ ўдчыць ў сваё зварынае догана. З тымі, якія не хацелі яшчэ алавацца.

Залпы грывелі ахвін за адным, сатраасуючым зямлю і паветра. І яны былі і ўрачыстым салютам таму, каго малала пад называла сваім маленькім камарыкам, камарыкам-насасцам.

А яе спыталі ў санітарнай машыне, куды-ж яна лумае ехаць, куды спытаецца.

— У Мінск, толькі ў Мінск! — быў адзіны яе адказ.

Машына, пад грукат кананатаў, пайшла ў Мінск.